

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 22/11552-14
Saksbehandler Svein Resset

Utvalg	Møtedato
Råd for likestilling, inkludering og mangfold i Agder	12.09.2024
Råd for personer med funksjonsnedsettelse i Agder	10.09.2024
Fylkeseldrerådet	12.09.2024
Hovedutvalg for utdanning og folkehelse	17.09.2024
Fylkesutvalget	08.10.2024

Offentlig tannlegevakt i Agder fylkeskommune

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Kostnadene med å drifte tannlegevakt vurderes for høy i forhold til nytteverdien for den offentlige tannhelsetjenestens prioriterte pasienter. Dagens organisering er heller ikke i tråd med de lover og retningslinjer som gjelder for drift av offentlige helsetjenester. Tannlegevakten foreslås derfor nedlagt, med virkning fra 01.01.25.

Vedlegg

Sammendrag

Den offentlige tannhelsetjenestens (DOTs) samfunnsoppdrag er å fremme god tannhelse i befolkningen. Dette gjøres ved å formidle kunnskap til allmennheten på generell basis, og å formidle spesielt til den enkelte innbygger hva denne selv kan og må gjøre for å ivareta egen tannhelse. Samfunnsoppdraget er i første rekke tjenester og aktiviteter rettet mot den del av befolkningen som tilhører de prioriterte grupper, slik det er definert i Lov om tannhelsetjenester.

Planlegging og disponering av virksomhetens totale ressurser tar utgangspunkt i å sikre best mulig tjenester til disse gruppene. Tannhelsetjenester er relativt kostbare å drifte. Antall personer som benytter offentlige tannhelsetjenester er relativt liten sett i forhold til hva som kreves for å organisere, samt gjennomføre det lovpålagte tilbudet.

DOT yter også tjenester som ikke er lovpålagte, blant annet tannlegevakt. Noen fylkeskommuner velger å ha denne tjenesten, andre ikke. Og der fylkeskommunene drifter tannlegevakt, er organiseringen relativt ulik. Flere sider ved organiseringen av tannlegevakt i Agder skiller seg ut fra all annen drift i DOT Agder:

- Tjenesten driftes med både offentlig ansatte og private behandlere
- Drift er basert på frivillighet
- Avlønning og annen godtgjørelse er ikke forankret i ordinære tariffer for ansatte i offentlige helsetjenester
- Avlønning/godtgjørelser for arbeid på tannlegevakten er høyere enn for ordinært arbeid i offentlige tannklinikker
- Dagens praksis kan komme i konflikt med ESA-reglementet, siden omfang av voksne betalende er vesentlig større enn prioriterte pasienter

Dagens organisering innebærer åpningstider kl. 11–13 på lørdager, søndager og på helligdager. De som trenger tjenesten, må henvende seg innenfor dette tidspunktet. Tilbud om behandling gis imidlertid ut over dagen, slik at alle som har henvendt seg blir undersøkt/behandlet.

Saksopplysninger

Organisering

Dagens organisering av tannlegevakt i regi av Agder fylkeskommune, samt innholdet i avtaler, har vært uendret siden 2012. Tannlegevakten betjenes både av offentlige og private behandlere. Driften har til nå vært basert på frivillighet, og avtalene innebærer svært god inntjening for de behandlere som er involvert. Satsene er avtalt ut fra en historisk organisering som dagens ledere i DOT ikke har nok kunnskap om. Lønn og annen godtgjørelse har ikke forankring i de vedtatte tariffer som gjelder for offentlige helsetjenester. Dette omfatter alle behandlere, også de som er ansatt i DOT.

Pasientgrupper

Den offentlige tannhelsetjenestens samfunnsoppdrag er i hovedsak å gi nødvendige tjenester til prioriterte grupper, slik det fremgår av Lov om tannhelsetjenester. I tillegg gis det tannhelsetjenester til voksne betalende, som ønsker å benytte offentlig tannhelsetjeneste fremfor privat.

Konsultasjoner

Før sammenslåing av fylkeskommunene, var prioriterte grupper i mindretall når det gjaldt bruken av tannlegevakt. Fordelingen mellom våre prioriterte grupper og voksne betalende, har de siste årene vært relativt stabil (ca. 30–35 prosent prioriterte og ca. 65–70 prosent voksne betalende).

Bemanning

Det er frivillig å ta vakter på tannlegevakten. Både private og offentlige tannleger og tannhelsesekretærer står på vaktlisten. I 2023 var fordelingen slik:

- Offentlige tannleger 11
- Private tannleger 8
- Offentlige sekretærer 16
- Private sekretærer 1

Det har til nå ikke foreligget avtale med private behandlere som sier noe om hvilket ansvar fylkeskommunen har mens behandlerne utøver tjenester på vegne av fylkeskommunen.

Alle arbeidsavtaler med private er sagt opp, inntil avklaring er vedtatt for eventuell fremtidig offentlig tannlegevakt.

For å oppfylle kravet i arbeidsmiljøloven §10-8, må arbeidsgiver påse at alle arbeidstakere skal ha en sammenhengende arbeidsfri periode på 35 timer i løpet av sju dager. Som følge av dette må offentlige ansatte tannleger og sekretærer som har hatt vakthelg, ha fri påfølgende mandag.

Avlønning

Honoraret fra den enkelte pasient, og antall pasienter som benytter tannlegevakt, er avgjørende for hvor mye en tannlege eller tannhelsesekretær får utbetalt per vakt. Voksne betalende pasienter betaler i henhold til fylkeskommunes takster, med påslag på 75 prosent.

Pasienter som inngår i prioriterte grupper faktureres etter takster fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet, med et påslag på 75 prosent. Disse pasientene betaler ikke for behandlingen selv, men det utføres internfakturering i regnskapet for å kunne beregne godtgjøring til behandlerne.

Dagens praksis i tannlegevakten har ulik avlønningsmodell for private og offentlig ansatt tannleger. Offentlig ansatte tannleger får 55 prosent av inntjent honorar, pluss 500 kroner i fremmøtetillegg per oppmøtedag. Ved dagsinntekt under 4500 kroner har man en garantert minstelønn på minimum brutto honorar 2475 kroner.

Private tannleger får 65 prosent av inntjent honorar pluss 500 kroner i fremmøtetillegg per oppmøtedag. Ved dagsinntekt under 4500 kroner, har man en minstelønn på minimum brutto honorar 2925 kroner. Altså får private behandlere høyere honorarer enn behandlere fra vår egen virksomhet.

For sekretærer er avlønningsmodellen lik, uavhengig av hvor man har sitt daglige arbeidssted. Tannhelsesekretærer, uavhengig om de er offentlig eller privat ansatt, får 30 prosent av inntjent honorar pluss 500 kroner i fremmøtetillegg per oppmøtedag. Ved dagsinntekt under 4500 kroner har man en minstelønn på minimum brutto honorar 1350 kroner.

Uavhengig av profesjon, tjener offentlig ansatte i dag bedre som frivilling på tannlegevakten, enn som ansatt på offentlig tannklinikk.

Økonomi

Regnskapet for 2023 viste et underskudd på 1,3 mill. kroner, når vi så på differansen mellom inntekter fra voksne betalende og utgifter til lønn, sosiale utgifter og andre driftsutgifter.

Alle voksne betalende pasienter skal i utgangspunktet betale med kort eller kontanter umiddelbart etter endt behandling. Tannlegevakten erfarer at flere ikke har mulighet for det, og disse får med seg en faktura. Noen pasienter betaler ikke fakturaene, og kravene følges opp av Kreditorforeningen Sør. Fylkeskommunen taper årlig på praksisen og i 2023 hadde man et tap på fordringer på 44 112 kroner.

For å oppfylle kravet i Arbeidsmiljøloven §10-8, må det tas høyde for redusert produksjon og økte kostnader hvis det leies inn vikar på lokal tannklinikk som følge av at det gis fri påfølgende mandag for de som har jobbet tannlegevakt. I tillegg avlønnes en tannhelsesekretær i 20 prosent på fast basis for å ivareta nødvendige og administrative oppgaver.

Totalt kostet tannlegevakten Agder fylkeskommune ca. 1,4 mill. kroner i 2023.

ESA-reglementet

Tannlegevakten er ikke selvfinansierende. I og med at hovedvekten av pasientene er voksne betalende pasienter, er underskudd som følge av tjenester til ikke-prioriterte grupper i strid med ESA-vedtaket fra 2014 om kryss-subsidiering av tannhelsetjenester i et marked med konkurranse med private aktører.

Lokaliteter

Vest-Agder fylkeskommune har siden 1993 hatt en leieavtale med Kristiansand kommune om å leie rom og tilhørende fasiliteter på legevakten på Eg. I 2012 ble fylkeskommunen varslet om at legevakten hadde behov for lokalene selv, og ønsket å si opp leieavtalen som utløp i juni 2013. Flere mulige lokasjoner ble den gang vurdert, og fylkeskommunen endte med å etablere tannlegevakt i eget modulbygg i tilknytning til legevakten på Eg. Brakkene hadde ved oppstart midlertidig godkjenning fra Arbeidstilsynet, men fikk i 2019 varig godkjenning siden lokalene kun benyttes sporadisk på lørdager, søndager, samt helligdager.

I starten av 2022 ble det gjennomført vernerunde på klinikkene i Agder fylkeskommune, inklusiv tannlegevakten, hvor det ble avdekket betydelige avvik. Fra april 2024 har en valgt å flytte tannlegevakten til Slottet tannklinikk i sentrum av Kristiansand.

Organisering av tannlegevakt i andre fylker

I og med at tannlegevakt ikke er en pålagt tjeneste for fylkeskommunene, er slik tjeneste svært ulikt praktisert. Noen få fylker har ikke tannlegevakt. Andre har kun helg, mens noen også tilbyr i hverdager. Noen pålegger sine ansatte å gå tannlegevakt, men andre har frivillig ordning.

Vurderinger

Lovverket som regulerer den offentlige tannhelsetjeneste, er det samme som regulerer all annen offentlige helsetjeneste i Norge. Sett i det perspektivet bør Agder fylkeskommune gjøre følgende avveininger ut fra dagens organisering:

- hvorvidt Agder fylkeskommune skal fortsette å tilby en tjeneste som ikke er lovpålagt
- hvorvidt det er riktig å drifte en offentlig helsetjeneste basert på frivillighet, og ikke organisere det i henhold til gjeldende arbeidstidsbestemmelser for turnus-/skiftarbeid
- hvorvidt det er hensiktsmessig å benytte private aktører
- hvorvidt det er riktig at offentlige og private aktører skal lønnes ulikt, for likt arbeid innenfor den samme tjenesten.
- hvorvidt det er riktig med en lønnspolitikk som ikke er forankret i gjeldende tariffavtaler

Eventuelle konsekvenser av å avslutte dagens ordning med tannlegevakten

Dersom den offentlige tannlegevakten avvikles, vil pasienter måtte få nødvendige tjenester fra private tilbydere.

Offentlige tannklinikker vil ikke være tilgjengelig i helgene. Skal man tenke annerledes, kreves det vedtak om innføring av en eller annen form for turnus i en eller flere klinikker, basert på arbeidsmiljølov og gjeldende tariffer. Slik klinikk vil da ha ordinær drift hele uken, med bemanning tilpasset behov i helgene.

Det er sendt ut høringsbrev til styrene i Aust-Agder tannlegeforening og Vest-Agder tannlegeforening, vedrørende nedleggelse av tannlegevakten. Innen høringsfristens utløp, var det ikke kommet høringsvar fra de to lokale tannlegeforeningene i Agder.

Utvidelse av tannlegevakt-tilbudet i vestre og østre del av Agder

Administrasjonen ser det ikke som hensiktsmessig å utvide tilbud om tannlegevakt østover og vestover i fylket. Omfang av henvendelser tilsier at det ikke er behov. Utvidelse vil også gi tannhelsetjenesten økte kostnader, i form av lønn og andre driftsutgifter. Det kan også medføre behov for å etablere nye årsverk i DOT, og dermed bidra til økt volum av tjenester i tillegg til utfordringene tjenesten har fått ved økning i prioriterte grupper, samt økt antall flyktninger. Det vil også kunne påføre virksomheten rekrutteringsproblemer ut over det DOT har i dag. Dette er spesielt bekymringsfullt i vestre del av Agder, der det allerede er rekrutteringsutfordringer. Den offentlige tannhelsetjenesten har ikke anledning til å beordre private behandlere til å delta i en vaktordning. Det vil derfor kunne bli utfordrende å få dekket alle vaktene som vil være nødvendig.

Pasientsammensetningen andre steder i fylket antas å være tilsvarende som i Kristiansand. Det vil si at størstedelen av pasientene vil være voksne betalende pasienter, som fylkeskommunen ikke har ansvar for å gi tjenester til. Utvidelse av tannlegevakt til å omfatte flere destinasjoner i Agder, vil føre til større trykk på eksisterende tjenester der tannhelsetjenesten allerede i dag har utfordringer med nødvendig produksjon. Man har i dag etterslep og tjenester med vedvarende ventelister. Hver destinasjon vil måtte ha egne behandlerteam, og disse må tas ut av ordinær klinikkdrift påfølgende mandag etter en vakthelg, jf. arbeidsmiljølovens § 10-8.

Økonomiske konsekvenser

Avvikling av tannlegevakt vil spare fylkeskommunen for utgifter, da tjenesten ikke er lovpålagt. Konflikt med ESA-regelverket som oppstår da flertallet av brukerne er voksne betalende, vil unngås. En eventuell opprettholdelse av tannlegevakt vil utløse behov for vesentlige endringer i organisering. Organisering av arbeidet må forankres i gjeldende tariff, og det kan være nødvendig å organisere i form av turnusdrift. Dette kan utløse behov for flere årsverk.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at dagens tannlegevakt i offentlig regi avvikles.

Med tanke på de lovpålagte oppgavene tannhelsetjenesten skal ivareta, nå utvidet med flere prioriterte grupper, vurderer fylkeskommunedirektøren at kostnadene med å drifte tannlegevakt er for høy i forhold til nytteverdien for våre prioriterte pasienter.

Hvis tannlegevakt i offentlig regi skal videreføres, anbefales det å fortsette med kun en lokasjon driftet på ordinær måte, slik det gjøres ellers i uken. Videreføring av tannlegevakt i offentlig regi må organiseres og tilpasses arbeidsmiljølovens bestemmelser og gjeldende tariffbestemmelser.

Kristiansand, 30.08.2024

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

fylkesdirektør